

OP 14 APRIL 1922 VOOR HET EERST IN DE GROTE KERK

Honderd jaar Matthäus Passion in Naarden

Op 13 september 1921 werd 'op eene vergadering van belangstellenden' ten huize van Maria van Eeghen-Boissevain in het huis 'De Duinen' in Huizen de Nederlandse Bachvereniging opgericht. Het doel is werken van Bach uit te voeren, waarbij ernaar gestreefd zou worden 'ook door meer intieme bezetting den geest der muziek zoo zuiver mogelijk te doen spreken', zoals het Handelblad de volgende dag schreef.

Meer intieme bezetting

Delen van de Matthäus Passion werden sinds 1870 nu en dan in de Nederlandse concertzalen ge-

speeld. Men achtte het stuk te lang om in het geheel uit te voeren. Dankzij de dirigent Willem Mengelberg speelde het Concertorkest sinds 1899 jaarlijks een ingekorte versie op Palmzondag. Mengelburgs uitvoeringen van de Matthäus Passion werden gekenmerkt door monumentaliteit: een groot orkest en een koor met 450 zangers en zangeressen. Het koor en het orkest van de Bachvereniging onder leiding van Johan Schoonderbeek weken op twee manieren van deze uitvoeringspraktijk af: op Goede Vrijdag 14 april 1922 werd het stuk in een kleinere bezetting en niet in een concertzaal, maar in de

gebracht. Wel was het nog steeds een ingekorte versie. De kritieken in de pers waren in het algemeen heel positief, maar de recensent van de Telegraaf vond het nog te monumentaal, terwijl de recensent van De Reformatie het juist te weinig vond dreunen.

Anton van der Horst

In 1927 overleed Johan Schoonderbeek. Hij werd opgevolgd door Evert Cornelis, die weigerde een incomplete Matthäus Passion uit te voeren en daarom in 1928 de Johannes Passion deed. In 1929 werd de Matthäus onder zijn leiding voor het eerst volledig opgevoerd zoals Bach het ook deed: het eerste deel 's morgens en het tweede 's

**'den geest der muziek
zoo zuiver mogelijk te
doen spreken'**

middags. In 1931 overleed Cornelis en trad dr. Anton van der Horst aan, die meer dan dertig jaar dirigent van de Bachvereniging zou blijven. Zijn Matthäus was traag en plechtig. Tijdens de oorlogsjaren was het moeilijk de kwaliteit van de uitvoeringen te handhaven, want de Joodse medewerkers werd in 1941 de toegang tot de repetities en uitvoeringen door de bezetter ontzegd en overige medewerkers moesten lid worden van de Cultuurkamer, wat lang niet iedereen deed. In 1945, vlak voor de bevrijding, ging de uitvoering helemaal niet door.

De Wolff en de vernieuwing

In 1965 overleed Van der Horst. Hij werd opgevolgd door Charles de

De affiche uit 1922.

Wolff. Deze leerling van Ter Horst kon in de 19 jaar dat hij dirigent was naar de mening van velen niet echt uit de schaduw van zijn leermeester treden. In de nieuwe 'authentieke uitvoeringspraktijk' van

barokmuziek die de invloedrijke dirigent Nikolaus Harnoncourt voorstond, ging hij niet mee. Zijn hart bleek bovendien meer te liggen bij de grote koorwerken uit de Romantiek en de twintigste eeuw, die daardoor steeds vaker op het repertoire kwamen. Het bestuur besloot in 1983 niet langer met een vaste dirigent te werken. De Wolff vertrok en richtte met enkele getrouwen een eigen koor op. De dirigenten Jos van Immerzeel, Ton Koopman en Jos van Veldhoven brachten definitief de vernieuwing: zij brachten de Bachvereniging de authentieke uitvoeringspraktijk.

Opnieuw geen Matthäus

Als gevolg van de coronapandemie was er in 2021 net als in 1945 geen Matthäus Passion in de Grote Kerk van Naarden. Dit jaar komt hij er wel, op 10 en 13 tot en met 16 april. Shunske Sato, die sinds vier jaar artistiek leider is van de Bachvereniging, zal koor en orkest als violist vanachter de eerste lessenaar leiden. Hij gelooft in de kracht van deze werkwijze, die in Bachs tijd heel normaal was.

Eric Bor

Bronnen: Maurits Schmidt, *Het geheim van Naarden* en de website van de Nederlandse Bachvereniging.

De eerste dirigent: Johan Schoonderbeek. Grote Kerk van Naarden ten gehore.

UIT DE FOTOCOLLECTIE VAN HET STREEKARCHIEF

www.gooienvechthistorisch.nl 035 207 09 99 Cattenhagestraat 8, Naarden

In de (mini)bus van Bussum naar Naarden...

"In de bus van Bussum naar Naarden, voordat ik het wist. Nooit zal ik die rit vergeten, dat ik naast jou heb gezeten. Jij keek mij aan, ik keek jou aan: een schok en toen! In de bus van Bussum naar Naarden, gaf je mij een zoen." Wie zong dit liedje vroeger niet mee? Deze minibus reed ook van Bussum naar Naarden en wel op 9 april 1984 voor het eerst.

FOTO EN TEKST: GEMEENTEARCHIEF GOOISE MEREN

De stoomtram wringt zich door de Matthäusgangers.

De Matthäus onder leiding van Jos van Immerzeel.